

ЗВЕРНЕННЯ

депутатів Запорізької міської ради до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо забезпечення фінансової стабільності у сфері надання комунальних послуг

Ми, депутати Запорізької міської ради, вкрай занепокоєні кризовою ситуацією, що склалася у сфері теплопостачання, законодавчою неврегульованістю правовідносин між учасниками ринку природного газу, наслідком чого є зростання боргових обов'язань підприємств теплоенергетики, та звертаємось до органів влади через небезпечно критичний фінансово-економічний стан, в якому сьогодні перебувають підприємства теплоенергетики держави та галузь теплопостачання в цілому.

З метою врегулювання в умовах воєнного стану відносин на ринку природного газу та у сферах тепло- та гарячого водопостачання, 29.07.2022 прийнято Закон України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання протягом дії воєнного стану та подальшого відновлення» №2479-IX (далі – ЗУ 2479), статтю 1 якого встановлено мораторій на підвищення цін та тарифів на ринку природного газу та у сфері теплопостачання протягом дії воєнного стану та шести місяців після його скасування. Водночас, ЗУ 2479 передбачено комплекс компенсаторних механізмів для покриття збитків та втрат відповідних суб'єктів господарювання, зумовлених впровадженням мораторію, застосуванням інших інструментів державного регулювання, а також наслідками військових дій на всій території України, за рахунок коштів Державного бюджету України.

Разом з цим, відповідно до статті 11 Закону України «Про ринок природного газу» та Указу Президента України від 24.02.2022 №64 «Про введення воєнного стану в Україні» Кабінетом Міністрів України прийнято постанову «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу щодо особливостей постачання природного газу виробникам теплової енергії та бюджетним установам» від 19.07.2022 №812 (далі – ПСО), якою врегульовано договірні відносини постачання природного газу між ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» та виробниками теплової енергії. Також зазначеною постановою передбачено гарантії виробникам теплової енергії щодо відстрочення оплати за природний газ на 45 діб та не нарахування неустойки (штрафи, пені), інфляційних нарахувань, процентів річних на суму боргу за природний газ, що еквівалентна невідшкодованій заборгованості з різниці в тарифах, розрахованій та узгодженій у встановленому порядку.

PCO встановлено механізм визначення фіксованих обсягів природного газу в розрізі категорій та пільгових цін на них на період з 1 вересня 2022 року по 31 березня 2023 року, однак не передбачено механізм перерозподілу зазначених обсягів всередині періоду їх дії за місяцями та категоріями. Це не дає можливість враховувати вплив температур зовнішнього повітря, актуальну зміну категорій споживачів, заходи зі зменшення споживання природного газу, які б могли дати можливість оптимізувати вартість теплової енергії таких споживачів як «бюджетні установи», релігійні організації», «інші», що могло б дати можливість зменшити обсяг заборгованості з різниці в тарифах, та відповідно навантаження на Державний бюджет України.

Також PCO захищено інтереси ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» шляхом зобов'язання виробників теплової енергії підписати договір/додаткову угоду (додатковий договір) про договірне списання з поточних банківських рахунків, на які надходять кошти у вигляді плати за теплову енергію та відповідні комунальні послуги, строком дії до повного виконання зобов'язань виробника теплової енергії за всіма договорами (підпункт 3 пункту 1 Додатку до PCO). Наразі, саме цей пункт PCO через кризу неплатежів та відсутність з боку держави компенсації заборгованості різниці в тарифах, передбаченої Законом України від 29.07.2022 №2479-IX, призводить до негативних, місцями непоправних наслідків не тільки в сфері теплопостачання, а і в галузях електроенергетики, водопостачання та надання послуг з розподілу природного газу, іншими словами практично весь енергетичний комплекс України під загрозою банкрутства.

Аналізуючи поточну ситуацію у сфері теплопостачання постає питання, коли, чому і як так вийшло? Відповідь очевидна та доволі проста. Так, згідно з умовами пункту 5.2 договору про договірне списання, укладеного на виконання PCO, у разі невиконання умов з оплати за спожитий природний газ, відбувається договірне списання з поточних рахунків підприємства в розмірі 100% коштів, що надходять за теплову енергію. З таких «заблокованих» рахунків можливо виплатити лише заробітну плату працівника підприємства та податки і збори до бюджету.

Чи можливо підприємствам ТКЕ в таких умовах виконувати в повній мірі зобов'язання за цим договором при існуванні не профінансованої різниці в тарифах на теплову енергію за 7 місяців 2021 року та за весь 2022 рік?

Відсутність фінансування різниці в тарифах повністю блокує роботу підприємств теплоенергетики та унеможливорює їх функціонування, забезпечення якого задекларовано в якості мети прийняття ЗУ 2479 (див. пояснювальну записку до законопроекту №7427 від 01.06.2022). Це відсутність можливості сплатити за всі послуги з постачання/розподілу електричної енергії, розподілу природного газу, водопостачання та водовідведення, придбання покупної теплової енергії, забезпечення виконання ремонтно-відновлювальних робіт та робіт/послуг із забезпечення безпечного функціонування робітників підприємств теплоенергетики, що гарантовані Законом України «Про охорону праці» та Кодексом законів України про працю.

Також зазначене «блокування» рахунків не дає можливості виконувати зобов'язання із оплати заборгованості за природний газ, реструктуризованої на виконання Закону України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення» від 03.11.2016 №1730-VIII, зі змінами (далі – ЗУ 1730), частиною п'ятою статті 5 якого передбачено, що у разі повного або часткового нездійснення платежів за договором про реструктуризацію заборгованості, укладеним відповідно до ЗУ 1730, у розмірі, що дорівнює (або перевищує) сумі тримісячних платежів за цим договором є підставою для:

- дострокового стягнення всієї реструктуризованої та непогашеної заборгованості згідно з договором про реструктуризацію заборгованості;
- нарахування на непогашену суму реструктуризованої заборгованості неустойки (штрафів, пені), процентів річних, інфляційних нарахувань.

Зазначені норми ЗУ 1730 лише сприяють поглибленню кризи в енергетичній сфері.

Окрім того, на територіях можливих бойових дій (в тому числі місто Запоріжжя), перелік яких затверджений наказом Мінреінтеграції від 22.12.2022 №309, значно знизився рівень оплат за комунальні послуги, малий та середній бізнес виїхав у більш безпечні регіони України, великий бізнес зазнав значних збитків та має встановлені законодавством пільги щодо оплати місцевих податків та зборів.

Усе це в комплексі теж призводить до неможливості підприємств теплової енергетики оплачувати в повному обсязі зобов'язання за спожиті енергоресурси, а місцевий бюджет не має достатніх ресурсів як для допомоги в оплаті за зазначені енергоресурси, так в забезпеченні виконання прийнятих на себе гарантій із виконання договору реструктуризації, укладеного згідно з ЗУ №1730.

Розуміючи важкий фінансовий стан, в якому перебуває бюджет України у зв'язку з військовою агресією російської федерації, просимо:

І. Кабінет Міністрів України винести на розгляд парламенту, а Верховну Раду України прийняти наступні зміни до ЗУ 1730:

1. Абзац третьої частини третьої статті 3 викласти в наступній редакції:

«нездійснення цим учасником процедури врегулювання заборгованості платежів за договором (договорами) про реструктуризацію заборгованості, укладеним (укладеними) відповідно до цього Закону, у розмірі, що дорівнює сумі тримісячних платежів за цим (цими) договором (договорами) з урахуванням положень статті 9 цього Закону, **крім учасників, що розташовані на території на яких ведуться (велися) бойові дії, або тимчасово окупованими Російською Федерацією відповідно до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого наказом Мінреінтеграції від 22.12.2022 №309.**»;

2. Частину першу статті 7 викласти в наступній редакції:

«1. На заборгованість теплопостачальних та теплогенеруючих організацій

за спожитий до 1 червня 2021 року природний газ, послуги з його розподілу та транспортування, а також за теплову енергію, послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, отримані до 1 червня 2021 року для їх подальшого постачання споживачам та/або надання відповідних комунальних послуг, погашену до дати, що відповідає першому числу місяця, який настає через шість місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, у тому числі шляхом проведення взаєморозрахунків відповідно до статті 4 цього Закону, а також на заборгованість, реструктуризовану відповідно до статті 5 цього Закону, неустойка (штраф, пеня), інфляційні нарахування, проценти річних не нараховуються, якщо інше не передбачено цим Законом.

На заборгованість теплопостачальних та теплогенеруючих організацій за спожитий після 1 червня 2021 року природний газ, послуги з його розподілу та транспортування, а також за теплову енергію, отриману після 1 червня 2021 року для її подальшого постачання споживачам та/або надання відповідних комунальних послуг, погашену до дати, що відповідає першому числу місяця, який настає через шість місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, у тому числі шляхом проведення взаєморозрахунків відповідно до статті 4 цього Закону, неустойка (штраф, пеня), інфляційні нарахування, проценти річних не нараховуються.

Неустойка (штраф, пеня), інфляційні нарахування, проценти річних, нараховані на заборгованість теплопостачальних та теплогенеруючих організацій, включених до реєстру, за спожитий до 1 червня 2021 року природний газ, послуги з його розподілу та транспортування, а також за теплову енергію, послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, отримані до 1 червня 2021 року для їх подальшого постачання споживачам та/або надання відповідних комунальних послуг, та не сплачені станом на дату включення до реєстру, якщо інше не передбачено цим Законом, не можуть бути предметом подальшого продажу та врегульовуються у такий спосіб:

підлягають списанню, за умови погашення основного боргу до дати, що відповідає першому числу місяця, який настає через шість місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, у тому числі шляхом проведення взаєморозрахунків відповідно до статті 4 цього Закону, або в інший строк згідно з умовами затверджених мирових угод;

підлягають списанню, за умови повного виконання теплогенеруючими та теплопостачальними організаціями умов укладеного договору про реструктуризацію заборгованості.»;

3. Частину другу статті 9 викласти в наступній редакції:

«2. Погашення заборгованості за договорами реструктуризації заборгованості, укладеними відповідно до статей 5 і 6 цього Закону теплопостачальними та теплогенеруючими організаціями, підприємствами централізованого водопостачання і водовідведення, виробничі потужності (підрозділи) яких внаслідок проведення воєнних (бойових) дій знищені, зазнали

руйнувань чи пошкоджень, розташовані на територіях, на яких ведуться бойові дії, що не дає змоги провадити основну діяльність на території відповідної області або територіальної громади, та/або в яких з 1 лютого 2022 року знизився рівень розрахунків, відстрочується на період дії воєнного стану в Україні та шести місяців після його припинення або скасування. Критерії визначення таких теплопостачальних та теплогенеруючих організацій, підприємств централізованого водопостачання і водовідведення затверджуються Кабінетом Міністрів України.».

II. Кабінет Міністрів України в найкоротші терміни:

1. Завершити процес приєднання Міністерства розвитку громад та територій до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури, які дадуть можливість почати процес імплементації необхідних змін до чинного законодавства;

2. Новоствореному Міністерству терміново опрацювати запропоновані листом Асоціації на Прем'єр-міністра України від 22.11.2022 №46 зміни до ПСО, а саме:

2.1. не вважати простроченими зобов'язаннями суму заборгованості за природний газ, що дорівнює сумі узгодженої згідно з законодавством, але не профінансованої різниці в тарифах;

2.2. у разі, якщо заборгованість за природний газ більше суми узгодженої, але не профінансованої різниці в тарифах, у шосту чергу списуються грошові кошти для виконання грошових зобов'язань перед ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» за всіма договорами постачання природного газу, але не більше ніж відсоток від надходжень, що відповідає долі витрат на природний газ у структурі економічно обґрунтованого тарифу на теплову енергію та відповідні комунальні послуги виробника теплової енергії;

2.3. не підлягає договірному списанню надходження на рахунки виробника теплової енергії плати за абонентське обслуговування та плати за обслуговування, поточний ремонт внутрішньобудинкової системи теплопостачання багатоквартирного будинку, розмір надходжень яких визначається за даними виробника теплової енергії;

2.4. дозволити Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури вносити зміни до фіксованих обсягів, шляхом перерозподілу обсягів природного газу між місяцями споживання;

2.5. надати можливість підприємствам теплопостачання направляти спожитий природний газ у першу чергу на фіксований обсяг I, далі на обсяг III, а обсяг II визначати як різницю обсягу спожитого за період природного газу й обсягів I і III, як це було передбачено трирічним договором постачання природного газу.

3. На виконання пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ 2479 розробити і затвердити:

- дієвий механізм розрахунку, затвердження і компенсації витрат та/або втрат, понесених внаслідок воєнних дій та з метою запобігання настанню гуманітарних кризових ситуацій, до яких відносяться витрати на ремонт

пошкоджених виробничих потужностей, втрат від зменшення кількості абонентів та/або обсягу наданих послуг, втрат від зниження рівня розрахунків, що утворилися (утворюються) за періоди з 1 лютого 2022 року по останнє число шостого місяця після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано (передбачений абзацом третім частини першої статті 2 ЗУ 2479), та прирівняти його до гарантій, які надані щодо заборгованості з різниці в тарифах, з метою урахування в усіх нормативних документах, що зазначені вище;

- критерії визначення теплопостачальних та теплогенеруючих організацій, підприємств централізованого водопостачання і водовідведення, передбачені частиною другою статті 9 ЗУ 1730.

4. Надати доручення Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України, НАК «Нафтогаз України» та ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» внести зміни до договорів ТОВ «ГК «Нафтогаз Трейдинг» з виробниками теплової енергії в частині:

1) внесення змін до пункту 5.2 трирічного договору шляхом доповнення його абзацом наступного змісту: «Сторони дійшли згоди, що не є порушенням грошових зобов'язань зобов'язання з виплати суми заборгованості, яка дорівнює сумі невідшкодованої заборгованості з різниці в тарифах, розрахованої та узгодженої відповідно до чинного законодавства України.»;

2) внесення змін до пункту 5.2 договору ПСО шляхом доповнення його абзацом наступного змісту: «Сторони дійшли згоди, що не є порушенням грошових зобов'язань зобов'язання з виплати суми заборгованості, яка дорівнює сумі невідшкодованої заборгованості з різниці в тарифах, розрахованої та узгодженої відповідно до чинного законодавства України.»;

3) виключення з договору ПСО пункту 7.2 (щодо нарахування штрафних санкцій на прострочену заборгованість);

4) списання грошових коштів, для виконання грошових зобов'язань виробника теплової енергії перед ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» за всіма договорами постачання природного газу здійснюється у відсотку від надходжень за теплову енергію та відповідні комунальні послуги, з урахуванням залишку заборгованості за спожитий природний газ та суми нарахованої (підтвердженої), але не компенсованої державою різниці в тарифах на теплову енергію. У разі перевищення суми нарахованої (підтвердженої), але не компенсованої суми різниці в тарифах на теплову енергію над сумою заборгованості за спожитий природний газ, відсоток списання грошових коштів з поточних рахунків підприємства виробника теплової енергії не проводиться.

Такий комплексний та відповідальний підхід влади надасть можливість виправити ситуацію для сталого функціонування підприємств теплоенергетики в умовах дії воєнного стану та забезпечити стале функціонування учасників усіх секторів ринку комунальних послуг та суміжних галузей економіки.